

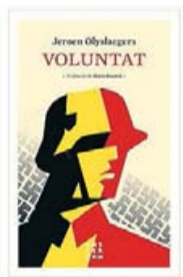
WIKIPEDIA

Les gallines sense cap

IRENE
PUJADAS

Informe policial del 15 d'agost del 1942 en què s'explicava l'assalt a la comunitat jueva de Kruikstraat, el carrer d'Anvers on viu aquest escriptor. Des del seu estudi es veia la casa on un jueu es va tallar el coll davant dels oficials (tota la seva família es va suïcidar després) abans de ser deportat als camps. I a la memòria dels carrers d'Anvers cal sumar-hi la familiar: l'avi

Un comentari breu sobre el germen d'aquesta novel·la: en una xerrada universitària, Jeroen Olyslaegers va descobrir un

VOLUNTAT
JEROEN
OLYSLAEGERS
AMSTERDAM /
SEIX BARRAL
TRAD. M. ROSSICH
384 PÀG. / 19 €

i la bèstia d'Olyslaegers van ser col·laboracionistes nazis.

Voluntat és, en certa manera, una novel·la nascuda de la catarsi col·lectiva, quasi a la manera d'una tragèdia grega. És, també, l'obra que ha catapultat Olyslaegers més enllà de la frontera belga –en català l'edita Amsterdam, que fa poc també va apostar per la belga Lize Spit–. La novel·la retrata el col·laboracionisme nazi a la ciutat d'Anvers (on les autoritats locals van cooperar amb diverses batudes contra jueus, cosa que era il·legal i poc habitual), la resposta a situ-

acions límit i la rendició de comptes amb un mateix a través d'un protagonista que és tot cuirassa: Wilfred Wils.

Vet aquí, doncs, un home que intenta que el seu relat vital no es desbordi. *Voluntat* s'articula com un monòleg que Wilfred escriu al seu besnet i en què s'explica sense gota de victimisme. Té un peu a cada banda: és mig poeta i mig policia, col·laborador nazi i ajudant de jueus, amic d'un membre de la resistència i habitual d'un bar d'oficials de les SS. Menysprea els nazis, però és un personatge marcat per l'ambigüitat i per la inèrcia, àcid i

poc conseqüent, arrogant, que es protegeix de les pròpies accions amb l'excusa que ell, en el fons, és un artista.

Riquesa de registres

El més interessant és que estem davant d'un narrador no fiable; Wilfred explica el que vol i com vol, i més val sospitar-ne. L'ús d'aquesta primera persona justifica la construcció de la novel·la: resseguint els fils d'una memòria que repapieja, Wilfred canvia d'espai-temps sense avís previ. L'estructura fa ziga-zagues fins a la catarsi final i el llenguatge es mou curiosament entre el vocabulari cru i informal (es nota que Olyslaegers també és dramaturg) i cert excés i barroquisme. Però els registres són rics: tan aviat ens endinsem en una atmosfera de suspens com en una escena eròtica, un monòleg interior o un fragment d'epístola ensucrada.

Olyslaegers brilla quan fa parlar els personatges a través dels seus actes, i resulta més reveladora l'escena que despulla l'amistat de Lode i Wilfred que les pàgines de reflexió explícita sobre la banalitat del mal. Això sí, construeix una tesi interpellant sobre el component exclouent de la comunitat, la insistència a fer veure que tot és normal i el camp qui pugui de les situacions límit, on tots som "gallines sense cap". Com afirma Wilfred, aquí l'home és sobretot un llop per a l'home: "Són temps que et posen un mirall al davant, temps en què tothom demostra qui és. És com un *striptease*, i llavors descobreixes que el seny és una peça de roba com una altra". Però *Voluntat* té gràcia quan Olyslaegers hi afegeix una capa més i embolica la faceta personal i la política: quan Wilfred Wils demostra que, fins i tot en plena guerra, les nostres decisions neixen més de l'emoció (la còlera, el desig, el rancor) que de la ideologia. O no, perquè això és la seva opinió i ell domina el discurs. El lector ha de jutjar on acaba la venjança i on comença la justícia. ♦

Un dia als bombollejants anys 30

DAMIÀ
ALOU

traducció de Marta Rossich, publicada el 1938, té tot el gust i l'espurna de les pel·lícules d'Ernst Lubitsch: l'ambient de classe alta vist per algú extern, una *joie de vivre* que anul·la qualsevol idea preconcebuda sobre el sexe (Lubitsch va explorar les possibilitats del triangle de dos homes i una dona a *Una dona per a dos*, del 1933, i el d'un home i dues dones a *Trouble in Paradise*, del 1932) i una perspectiva que no jutja, perquè, al cap i a la fi, el que ens impulsa a tots és si fa no fa el mateix (com es pot veure a *Ninotchka*, del 1939). I igual que li passava al personatge interpretat per Greta Garbo, a la senyoreta Pettigrew només li cal un dia en un món que ignora per adonar-se que la vida, sempre, és en una altra banda.

El gran dia de la senyoreta Pettigrew, aquesta novel·la que ara ens presenta El cercle de Viena amb una encertada

Winifred Watson va néixer a Newcastle el 1907. El seu pare tenia quatre sabateries (la seva clientela era sobretot de classe treballadora), però la Gran Depressió dels anys 30 el va portar a la ruïna, i la Winifred va haver de renunciar a fer una carrera universitària. Començà a treballar de mecanògrafa, però tenia tan poca feina que el 1934 escripturà en hores d'oficina la seva primera novel·la, *Fell top*, una història rústica sobre un matrimoni que manté una relació sexual sàdica. El 1936 arribà *Odd shoes*, una altra història *picant* ambientada al Newcastle del segle XIX. Les dues novel·les van tenir prou èxit (la primera s'adaptà per a la ràdio), i per això l'editorial que la publicava, Methuen, no va veure amb bons ulls el canvi de registre que suposà la següent, *El gran dia de la senyoreta Pettigrew*, que era presentada en un embolcall molt més frívol i que, aparentment, no tenia més objectiu que divertir.

Però no crec que aquesta fos l'única intenció de Winifred Watson. La senyoreta Pettigrew del títol és una jove que se'n presenta atractiva com "les belleses de la gran pantalla". "Els cabells, daurats i enrincolats, li queien en desordre al voltant de la cara". També tenia uns ulls "blaus com gencianes", i a les galtes "el rubor rosat de la joventut". Però la seva existència és "monòtona i miserable, i l'única extravagància que es permetia era la seva orgia setmanal al cinema, on vivia durant dues hores en un món de somni".

Una visió crítica insubornable

Winifred Watson fa col·lisionar la senyoreta Pettigrew amb el món absurd, capritxós i despreocupat de la classe alta britànica, en un ambient de còctels i clubs nocturns, en què les restriccions sexuals desapareixen (perquè s'han inventat per als pobres, naturalment), i en què ella aplica la seva visió crítica, ja sigui al costum dels homes d'enviar

EL GRAN DIA DE LA SENYORETA PETTIGREW
WINIFRED WATSON
VIENA
TRADUCCIÓ DE
MARIA ROSSICH
320 PÀG. / 20 €

flors a les dones (ells saben "que totes les bledes sentimentals del món quedaran commogudes") com a l'hora de qualificar d'estúpids els homes que fan estupideses.

Tota la situació que viu la senyoreta Pettigrew al llarg d'aquest dia que canvia la seva vida és fruit d'un equivoc que potser és millor no desvelar, ni tampoc el final; i no perquè no sigui previsible, sinó perquè una vegada embarcats en el relat d'iniciació de la senyoreta Pettigrew volem quedar tan sorpresos com ella per tot el que li va passant.

L'autora d'aquest deliciós volum, per desgràcia, deixà d'escriure durant la Segona Guerra Mundial, quan un bombardeig va destruir casa seva i se'n va haver d'anar a viure amb els sogres. "Ho vaig deixar", digué. "M'era impossible escriure en una casa aliena constantment rodejada de gent". El 2000 Persephone Books reedità la seva obra amb un èxit inesperat, i el 2008 *La senyoreta Pettigrew* es va adaptar al cinema amb la cara de Frances McDormand. ♦